

SEDAT ANAR • Sokağın Sesleri

SEDAT ANAR 1988 yılında Şanlıurfa-Halfeti'de doğdu. Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü'nü üçüncü sınıfta bıraktı. 2007 ve 2014 yılları arasında Ankara'da sokak müzisyenliği yaptı. Doğu müziğini ve başta santur olmak üzere doğu müziği çalılarını daha yakından tanımak ve öğrenmek için sık aralıklarla İran'a gitti. 2016 yılından beri İstanbul'da yaşamaktadır. Müzik hayatına devam eden Anar'ın sekiz albümü bulunmaktadır. *Sokaknâme* isimli anı kitabı 2018'de, *Hallerin Esiri* adlı romanı 2021'de İletişim Yayınları'ndan; *Santurnâme: Geçmişten Günümüze Santurun Hikâyesi* adlı kitabı 2020 yılında Beykoz Belediyesi Kitaplığı'ndan çıktı. *Kâinatın Ritmi: Ses Nefes ve Müzik* (Pruva Yayınları, 2020) kitabını derledi.

İletişim Yayınları 3057 • Bugünün Kitapları 263

ISBN-13: 978-975-05-3165-1

© 2021 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2021, İstanbul

EDITÖR Kıvanç Koçak

KAPAK Suat Aysu

KAPAK FOTOĞRAFI Yılmaz Topçu

UYGULAMA Hüsnu Abbas

DÜZELTİ Oben Üçke

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

SEDAT ANAR

Sokağın Sesleri

Osmanlı'dan Günümüze
Sokak Müziği

*Sokağın tüm sesleri hayat arkadaşım,
eşim Damla için...*

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	11
------------	----

OSMANLI'DAN GÜNÜMÜZE SOKAK MÜZİĞİ

15

TÜRKİYE'DEKİ SOKAK MÜZİSYENLERİYLE SÖYLEŞİLER

45

<i>Biz sokak müzisyenleri, "Bizon" Murat'ın gitarından çıktık!</i> Bizon Murat	46
<i>Sistemin insanlara dayattığı sınırları aşmaya çalışan bir müzisyen</i> Kara Güneş - Özgür Yalçın	60
<i>Beyoğlu sokaklarında keman çalan bir çocuk</i> Murat Süngü	70

<i>Kürtçe şarkıları sokakta ilk defa duyuran bir müzisyen</i> Mübin Dünen	84
<i>Sokakla sahne arasında köprü...</i> Tuncay Korkmaz	90
<i>Sokak müzisyenliğinden lütiyeliğe</i> Ozan Özdemir	102
<i>Adana'da ilk sokak müziği...</i> Delil Öncü	112
<i>Hüzün dolu bir hayatın sokaktaki çınlaması</i> Muttalip Kaynak	116
<i>Grup Masala'yla Ankara'da Sokak Müziği</i> Orçun Atilla	118

**Türkiye'deki
Kadın Sokak Müzisyenleri**

127

<i>Profesyonel bir çellistin sokak sahnesine çıkışı</i> Duygu Demir	128
<i>Sokağın güçlendirici, ilham verici yanları...</i> Burcu Uzunhasanoğlu - Özge Unkap	136
<i>Trompetli kadın müzisyen</i> Dilan Balkay	144
<i>Vapurda müzik</i> Azade Simge	152
<i>Bir gezgin sokak müzisyeni</i> Aslı Büyükköksal	156

***Avrupa'da
Sokak Müzisyenleri***

163

Almanya'da bir sokak müzisyeni

Benjamin Stein164

Fas, Fransa ve Türkiye'de müzikle geçen zaman

Zakaria Haffar172

KAYNAKÇA183

ÖNSÖZ

Sekiz yıl Ankara’da sokak müzisyenliği yaptıktan sonra profesyonel müzik hayatı içinde buldum kendimi. Santurumla sadece Türkiye’de değil, dünyanın birçok farklı ülkesinde konserler verdim. Şunu fark ettim: Albüm çalışmaları yapıp büyük salonlarda konserler vermeye başlayınca insanlar “Bu daha önce sokakta çalıyordu, dileniyordu. Adam kaldırım müzisyeniyken buralara gelmiş, şaşırdım valla” diye arkamızdan konuşuyorlar. Gerçekten yüzlerce kez karşılaştım bu çirkin sözlerle. Üstelik bu tip sözleri, kültür-sanat etkinlikleri yapan resmî ve özel kurumların başındaki koordinatörlerden, müdürlerden dahi duydum. Konserde monitör istediğimiz zaman “Ya zaten sokaktan gelmiş buralara, monitör bulamam, sanki sokakta monitör kullanıyordu” diyen insanlar bunlar! Yalnız bununla kalsa iyi. Solo santur albümleri yapıp, santur hakkında Türkiye’deki tek kaynak kitabını yazmama rağmen yıllardır takip ettiğim ve hayranlık duyduğum müzisyenlerin ve müzik yazıları yazarların santurdan bahsederken benden özellikle bahsetmediklerini de gördüm. Çünkü ben bir sokak müzisyeniyim; onların gözünde müzisyen bile değilim!

Sokak müzisyenlerini aşağılayarak egolarını tatmin eden bu insanları anlayamadım. Sokakta maruz kaldığım saçma sapan durumlardan bahsetmiyorum bile. Sonuçta eğer bir sokak müzisyeniyseniz ve sonrasında Türkiye’de adı az çok bilinen bir müzisyen olmuşsanız, incitici tavır ve sözleriyle ruh halinizi olumsuz etkileyen çok insanla muhatap olmak zorunda kalırsınız. Bu konuyu kitabın önsözünde özellikle belirtmek istedim.

Türkiye’de insanların büyük bir çoğunluğu zarfla ilgileniyor, mazrufa bakmıyor. İşte tam da buna karşı çıktım hep. Sahneye takım elbise ve kravatla çıktığımız zaman icra ettiğiniz müzik daha muhteşem bir hale bürünmüyor. Ben sokakta müzik yaparkenki kıyafetlerimle çıktım sahneye. Hatta salonlarda konserler vermeye başlayınca seyirciden daha yüksekte durmak da beni rahatsız etti hep. Sokakta yaptığımı, salonlarda da yapmaya gayret ettim. Yani dinleyicilerimle arama mesafe koymadan müziğimi icra ettim. Egosu kendilerinden önce yürüyen bazı müzisyenler gibi konser bitince hemen arka kapıdan kaçmadım; sahnede kalıp muhabbet ettim dinleyicilerimle. Kısacası sokağın ruhunu, elimden geldiğince konser verdiğim salonlarda da yaşatmaya çalıştım.

Türkiye’deki sokak müzisyenlerinin de bir hikâyesinin olduğunu insanlara anlatma çabam her zaman devam edecek. “Peki bunun için ne yaptın?” diye sorabilirsiniz. 2018 yılında İletişim Yayınları’ndan çıkan *Sokaknâme - Bir Sokak Müzisyeninin Kaleminden* adlı kitabımda bir sokak müzisyeninin yaşadıklarını etraflıca anlatmaya çalıştım. Benimle yapılan her söyleşide, yaptığım konserlerde ve katıldığım televizyon programlarında sokak müziğini ve müzisyenliğini anlatmaya çalıştım. Şimdi de bu kitapta, Türkiye’de 1990’lı yıllardan günümüze kadar sokak müzisyenliği yapmış bir dizi güzel insanın hikâyesine aracılık etmeye çalıştım: Her biriyle ayrı ayrı söyleşiler yaptım, yaşadıklarını aktardım.

Kitabın söyleşiler kısmından önceyse kısaca sokak müziğinin Osmanlı'dan günümüze kadarki sürecini ele almaya çalıştım: Doğal olarak öncelikle İstanbul'la ilgili sosyal ve kültürel tarih çalışmalarını inceledim. Ancak Osmanlı İmparatorluğu'nda sokak müzisyenlerine dair bilgi edinebileceğim kaynakların yok denecek kadar az olduğunu fark ettim. Yine de yaklaşık beş yıl boyunca Osmanlı'da saray dışında meydanlarda, sokaklarda, mesire alanlarında, şenliklerde, Anadolu'da kimlerin müzik yaptığına dair, sokak müzisyenleriyle ilgili ne buldumsa toplamaya çalıştım.

Türkiye'de sokak müziğinin 1990'lı yılların sonundan itibaren artmaya başladığını, Avrupa'ya nazaran çok geç kalınmış bir kültür olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim Türkiye'de akademik birkaç çalışma dışında sokak müziği üzerine araştırma da bulunmuyor maalesef. İşte bu çalışmayla Türkiye'de sokak müziği üzerine bir literatür oluşmasına katkıda bulunmayı; sokak müzisyenlerinin yaşadıkları sıkıntıları, zorlukları, sokakta müzik yapmayı neden tercih ettiklerini, sokak müziğinin ve müzisyenlerinin Türkiye'deki durumunu, zabıta ve polislerin sokak müzisyenlerine karşı tavır ve davranışlarını aktarmayı amaçladım.

Elbette Türkiye'deki tüm sokak müzisyenleriyle söyleşi yapmam imkânsızdı. Sokakta bazı sanatçıların taklitlerini yaparak şov yapan ve sonra da ünlü olan sokak müzisyenlerini, pahalı ses sistemini sokağa taşıyıp sokağın akordunu da bozan ve sırf eğlenmek için sokakta müzik yapanları değil de, gerçekten müziği sokakta yapmak isteyen ve sokağa renk katan müzisyenlerle sohbet etmeyi seçtim. Tüm zorluklara rağmen sesinin ve sazının sesini sokakta tüm gücüyle, akustik olarak duyurmaya çalışan müzisyenlerle¹ sohbet

1 Belirtmeden geçmeyeyim: Farklı illerde "Sokak Sanatçıları Derneği" adıyla dernekler kurulmuştur. Ama bu dernekler maalesef –belediyelerin sınırlamalarının, yasaklamalarının da etkisiyle– ya aktif çalışmalar yapamamakta ya da kısa süreli izinlerle çalışmalar yapmaktadırlar.

ettim. Tabii sohbet ettiğim isimlerin çoğu yıllardır yakından tanıdığım ve takip ettiğim dostlarım. Çünkü onlar bir yandan da sokakta müzik yapabilmek için ödedikleri bedellere yakinen şahit olduğum insanlar. Türkiye'deki sokak müzisyenlerinin yanı sıra Almanya ve Fransa'da sokak müziği yapan iki müzisyenle de konuştum. Amacım Türkiye'yle Avrupa'nın gelişmiş ülkelerindeki sokak müzisyenlerinin yaşadıklarını karşılaştırmaktı. "Bizon" Murat ve Zakaria Haf-far'la yaptığım söyleşilerin giriş kısmınaysa konunun daha iyi anlaşılması için bir şeyler yazmayı özellikle tercih ettim. Bazı söyleşilerde araya girip kendi sokak deneyimlerim üzerinden yaşadıklarımı anlatmaya gayret ettim. Yine Ankara'daki sokak müziğini, kendi grubum olan Grup Masala üzerinden anlatmaya çalıştım ve grup arkadaşım Orçun Atilla'yla söyleşi yaptım.

Türkiye'de kadın olmanın zorluklarını anlatmama zaten gerek yok. Hele bir de sokak müzisyeniyseniz durum daha da zor bir hale geliyor. Dolayısıyla konunun daha da netleşmesi için kadın sokak müzisyenleriyle yaptığım söyleşileri ayrı bir başlık altında topladım. Bu vesileyle, bütün zorlukları üstlenip sokakta müzik icra ettikleri için kadın sokak müzisyenlerine ayrıca teşekkür ederim.

İçinden çöp arabası geçen dünyanın en güzel sahnesi sokaklarda müzik yapan insanların sesini duyurabilirsem ne mutlu bana. Notalarıyla sokağa renk katan müzisyenlere selam olsun...